

**Сістэмнасць тэрмінаў у галіне беларускай
энергетычнай тэрміналогіі**

Пятрова Н.Я.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Тэрміналогія энергетыкі аб'ядноўвае спецыяльныя найменні для абазначэння энергетычных рэсурсаў, прылад працы, механізмаў, машын, прыбораў і прыстасаванняў, назваў тэхналагічных аперацый і вытворчых працэсаў, звязаных з выпрацоўкай, перадачай, ператварэннем і выкарыстаннем розных відаў энергіі і інш.

Тэрміналогія ў галіне энергетыкі з'яўляецца арганічнай часткай агульнай беларускай навуковай тэрміналогіі. Разам з тым кожны энергетычны тэрмін з'яўляецца адзінкай асобнай энергетычнай тэрмінасістэмы, дзе ўсе лексемы звязаны паміж сабой і, як звычайныя словы, могуць уступаць у розныя тыпы лексічных адносінаў. Важнымі праяўленнямі лексічнай сістэмнасці з'яўляюцца адносіны сінаніміі і антаніміі, якія назіраюцца ў тэрміналогіі энергетыкі.

Да энергетычных **тэрмінаў-сінонімаў** адносяцца лексемы і словазлучэнні, якія супадаюць у значэннях, напрыклад: *імпульс – колькасць руху, квазістатычны працэс – раўнавагавы працэс, цеплавы эфект – джонсан эфект, наладка асвятляльніка – юставанне, умоўныя знакі – абазначэнні, тэмпература перагонкі – дыстыляцыя, памост – стэлаж (для труб), амплітуда – вышыня, калектар – рэзервуар, апрамяненне знешняе – апрамяненне вонкавае, нафта дэгазіраваная – нафта стабілізаваная, труба перфараваная – труба прастрэленая, газ сухі – газ бедны, бурэнне вярчальнае – бурэнне ротарнае, магутнасць эфектыўная – магутнасць карысная, лінія сілкавальная – лінія падводзячая, рэжым неўсталяваны – рэжым нестацыянарны і інш. Да энергетычных **тэрмінаў-антонімаў** адносяць словы і словазлучэнні, процілеглыя па сэнсе, напрыклад: *вадкае паліва – цвёрдае паліва, аднаўляльны – неаднаўляльны, уключальнік – выключальнік, перагрэў – недагрэў, палярызацыя – дэпалярызацыя, лёгкарастваральны – цяжкарастваральны, награвальнік – ахалоджвальнік, трэцічына адкрытая – трэцічына закрытая, фаза – проціфаза, апаратура для ўнутранай устаноўкі – апаратура для знадворнай устаноўкі, устойлівасць – няўстойлівасць, раўнамернасць – нераўнамернасць, апрамяненне знешняе – апрамяненне ўнутранае, нізкатэмпературны – высокатэмпературны, лёгкабурымая парода – цяжкабурымая парода, эндагенная парода – экзагенная парода, высоканпорная гідраэлектрастанцыя – нізканпорная гідраэлектрастанцыя і інш.**